

ساخت و آماده‌سازی پرسش‌نامه‌ی پیوند با مدرسه (SBQ) در دانش‌آموزان علی رضایی شریف^۱، الهه حجازی^۲، محمود قاضی طباطبایی^۳ و جواد اژه‌ای^۴

چکیده

ساخت و آماده‌سازی پرسش‌نامه‌ای برای سنجش پیوند دانش‌آموزان با مدرسه هدف پژوهش حاضر بود. روش تحقیق مورد استفاده در این مطالعه روش تحقیق آمیخته و جامعه‌ی آماری نیز، دانش‌آموزان کلیه‌ی مقاطع شهر اردبیل در سال تحصیل ۹۰-۱۳۸۹ بودند. در بخش مصاحبه‌ی کانونی نمونه‌ای به حجم ۱۲ گروه با حضور ۸۴ نفر (۴۲ پسر و ۴۲ دختر) از دانش‌آموزان به شیوه‌ی هدفمند از مدارس مناطق مختلف شهر انتخاب شد و در گروه‌های ۷ نفری مورد مصاحبه قرار گرفتند. در ادامه و در بخش کمی این مطالعه ۱۰۷۱ نفر به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای طبقه‌ای متناسب انتخاب شدند. نتایج حاصل از اعتبارسنجی به شیوه همسانی درونی بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۹۳ به دست آمد. بررسی‌های مربوط به روایی محتوا، پیش بین و سازه پرسش‌نامه‌ی پیوند با مدرسه مؤید روایی پرسش‌نامه‌ی مذکور بود. یافته‌های حاصل از تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی نشان داد که پیوند با مدرسه از شش عامل: دلبستگی به معلمان، دلبستگی به مدرسه از بعد سازمانی، دلبستگی به کارکنان مدرسه، مشارکت در مدرسه، باور و تعهد به مدرسه تشکیل شده است.

واژه‌های کلیدی: ساخت و اعتباریابی، پرسش‌نامه پیوند با مدرسه، دانش‌آموزان

(rezaeisharif@uma.ac.ir)

۱- نویسنده‌ی رابط: استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی

۲- دانشیار گروه روان‌شناسی تربیتی و مشاوره، دانشگاه تهران

۳- دانشیار گروه جمعیت‌شناسی، دانشگاه تهران

۴- دانشیار گروه روان‌شناسی تربیتی و مشاوره، دانشگاه تهران

تاریخ دریافت مقاله: ۹۲/۶/۱۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۲/۱۲/۲۱

مقدمه

پیوند با مدرسه^۱ اشاره به ارتباطاتی دارد که فرد با مدرسه و دیگر جنبه‌های زندگی تحصیلی دارد. مادوکس و پرینز^۲ (۲۰۰۳)، باتیستیک، اسکاپز و ویلسون^۳ (۲۰۰۴) و اولسنر، لپولد و گرینبرگ^۴ (۲۰۱۰) پیوند با مدرسه را شامل مشارکت در مدرسه، تعهد به ارزش‌ها و باور نسبت به مدرسه تعریف کرده‌اند. همچنین آندرمن و آندرمن^۵ (۱۹۹۹) پیوند با مدرسه را احساس دانش‌آموزان از مورد احترام واقع شدن و احساس راحتی در مدرسه می‌دانند. پیوند با مدرسه نشان‌دهنده‌ی یک اصطلاح گسترده است که برای توصیف روابط دانش‌آموزان با مدرسه استفاده شده است. اولین درک جامع در مورد پیوند با مدرسه براساس نظریه پیوند اجتماعی^۶ یا کنترل اجتماعی هیرشی^۷ (۱۹۶۹) مفهوم‌سازی شده است. در این نظریه‌ی پیوند با مدرسه نتیجه چهار عامل دلبستگی، تعهد، مشارکت و باور به مدرسه ذکر شده است. از نظر هیرشی هر کدام از این عناصر همبستگی بالایی با بقیه دارد و تضعیف یک عنصر به تضعیف بقیه خواهد انجامید. در نظریه جدید گات فردسون^۸ و هیرشی (۱۹۹۰) پیوند با مدرسه نتیجه خودکنترلی فرد در نظر گرفته شده است. طبق این نظریه دانش‌آموزانی که خودکنترلی پائینی دارند، در پیوند با مدرسه نیز دچار مشکل خواهند شد. در مدل رشد اجتماعی^۹ که گسترش یافته نظریه کنترل است، فرصت برای درگیری یا مشارکت^{۱۰}، مهارت برای مشارکت^{۱۱} و تقویت این مشارکت‌ها^{۱۲} سه عامل ضروری در پیوند با

-
1. School bonding
 2. Maddox & Prinz
 3. Battistich, Schaps & Wilson
 4. Oelsner, Lippold & Greenberg
 5. Anderma & Anderman
 6. Social bonding
 7. Hirschi's social control theory
 8. Gottfredson
 9. Social Development Model
 10. Opportunities for Involvement
 11. Skills for Involvement
 12. Reinforcement for the Involvement

مدرسه است که بعد کلیدی در مدل رشد اجتماعی مشارکت است (کاتالانو و هاوکینز^۱، ۱۹۹۶). اساس نظری دیگر در توضیح پیوند با مدرسه نظریه یادگیری اجتماعی است که پیوند با مدرسه را نتیجه ارزیابی افراد از شایستگی‌ها یا اثربخشی‌شان در انجام دادن رفتارهای موفقیت آمیز در مدرسه می‌داند و بر پایه همین نظریه بر خودکار آمدی تاکید شده است (بندورا^۲، ۱۹۷۷).

نقشی که مدرسه در رشد روانی اجتماعی دانش‌آموزان دارد و اهمیتی که پیوند دانش‌آموزان با مدرسه در پیشرفت تحصیلی و پیشگیری از انحراف‌های اجتماعی می‌تواند داشته باشد، ضرورت ساخت پرسش‌نامه‌ای معتبر برای اندازه‌گیری پیوند با مدرسه در بین دانش‌آموزان ایرانی را آشکار می‌سازد. بازبینی پیشینه‌ی پژوهشی نشان می‌دهد در اندازه‌گیری پیوند با مدرسه مفاهیمی چون ارتباط با مدرسه^۳ (واترز و کراس^۴، ۲۰۱۰؛ مک نیلی، نان ماکر و بلوم^۵، ۲۰۰۲؛ پناغی؛ احمد آبادی؛ زاده محمدی و پشت مشهدی، ۱۳۸۹)، وابستگی^۶ (براون و اونز^۷، ۲۰۰۲)، تعلق^۸ (ما^۹، ۲۰۰۳؛ استرمن^{۱۰}، ۲۰۰۰) و درگیری^{۱۱} در مدرسه (فردریک، بلامنفیلد و پاریس^{۱۲}، ۲۰۰۴) مطرح شده‌اند و این مطالعات مبتنی بر رویکرد نظری واحدی بوده‌اند. لذا چارچوب نظری تحقیق حاضر یک نظریه تلفیقی است و با استفاده از روش تحقیق آمیخته^{۱۳} به ساخت پرسش‌نامه‌ای معتبر برای اندازه‌گیری پیوند دانش‌آموزان با مدرسه می‌پردازد.

1. Catalano & Hawkins
2. Bandura
3. Connectedness to school
4. Waters & Cross
5. McNeely, Nonnemaker & Blum
6. Connection to school
7. Brown & Evans
8. Belonging to school
9. Ma
10. Osterman
11. Engagement
12. Fredericks, Blumenfeld & Paris
13. Mixed Method

روش

روش تحقیق مورد استفاده از نظر نوع داده‌ها روش تحقیق آمیخته از نوع اکتشافی و مدل ساختن ابزار است. جامعه‌ی آماری این مطالعه را کلیه‌ی دانش‌آموزان شهر اردبیل، که در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ مشغول به تحصیل بودند، تشکیل می‌دهد. در بخش مصاحبه کانونی نمونه‌ای به حجم ۱۲ گروه با حضور ۸۴ نفر (۴۲ پسر و ۴۲ دختر) از دانش‌آموزان پنجم ابتدائی، سوم راهنمائی و سوم متوسطه (از هر مقطع ۲۸ نفر) به شیوه‌ی هدفمند از مدارس مناطق مختلف شهر انتخاب و در گروه‌های ۷ نفری مورد مصاحبه قرار گرفتند. در بخش کمی نیز ۱۰۷۱ نفر (۵۹۶ دختر و ۴۷۵ پسر) از دانش‌آموزان پنجم ابتدائی (۳۳۷ نفر)، سوم راهنمائی (۳۸۶ نفر) و سوم متوسطه (۳۴۶ نفر) به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای طبقه‌ای متناسب با حجم انتخاب شدند. در مرحله اول برای ساخت پرسش‌نامه پیوند با مدرسه (SBQ)^۱ از روش گروه‌های کانونی و از ابزار مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شد. در ابتدا سؤالات مصاحبه براساس ادبیات مرتبط با موضوع تحقیق و نظر صاحب نظران و متخصصان تدوین و پس از اجرای مصاحبه با دانش‌آموزان، متن مصاحبه در قالب کد گذاری آزاد و محوری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و سؤال‌های اولیه‌ی پرسش‌نامه از روی کدهای به‌دست آمده نوشته شد. پرسش‌نامه‌ی اولیه با ۷۰ سؤال تهیه و روی نمونه ۱۰۰ نفری اجرا گردید تا تصحیحات لازم به‌عمل آید و در نهایت بعد از تحلیل عاملی ۴۰ سؤال نهایی به‌دست آمد. این پرسش‌نامه ۴۰ آیتمی پیوند با مدرسه را در شش عامل دلبستگی به معلم (از سؤال‌های ۱ تا ۹)، دلبستگی به مدرسه (از سؤال‌های ۱۰ تا ۱۹)، دلبستگی به کارکنان مدرسه (از سؤال‌های ۲۰ تا ۲۵)، مشارکت در مدرسه (از سؤال‌های ۲۶ تا ۳۱)، باور (از سؤال‌های ۳۲ تا ۳۷) و تعهد به مدرسه (از سؤال‌های ۳۸ تا ۴۰) اندازه‌گیری می‌کند و نمره کل از مجموع نمرات حاصل شده پرسش‌نامه به‌دست می‌آید. پرسش‌نامه را دانش‌آموزان تکمیل می‌کنند و پاسخ به هر عبارت در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای از هرگز (۱) تا همیشه (۵) است.

1. School Bonding Questionnaire

نتایج

اطلاعات حاصل از تحلیل توصیفی نتایج به تفکیک جنسیت در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار نمرات مؤلفه‌های پرسش‌نامه پیوند با مدرسه*

پرسش‌نامه	جنسیت		کل (n=1071)
	دختر (n=596)	پسر (n=475)	
دلبستگی به معلم	۲۸/۳۲(۹/۳۳)	۲۵/۹۶(۹/۱۲)	۲۷/۲۷(۹/۳۱)
دلبستگی به مدرسه	۳۳/۸۳(۷/۹۵)	۳۱/۹۳(۸/۱۳)	۳۲/۹۹(۸/۰۸)
دلبستگی به کارکنان	۱۴/۹۸(۶/۰۹)	۱۵/۰۶(۵/۸۷)	۱۵/۰۲(۵/۹۹)
مشارکت در مدرسه	۱۸/۲۵(۵)	۱۷/۷۴(۵/۰۷)	۱۸/۰۲(۵/۰۲)
باور	۲۳/۱۲(۵/۲۷)	۲۱/۷۳(۵/۹۶)	۲۲/۵۰(۵/۶۳)
تعهد در مدرسه	۱۱/۸۵(۲/۷۵)	۱۱/۶۵(۲/۸۶)	۱۱/۷۶(۲/۸۰)
پیوند با مدرسه	۱۳۰/۳۸(۲۸/۱۶)	۱۲۴/۱۰(۲۸/۲۶)	۱۲۷/۵۹(۲۸/۳۶)

*اعداد خارج از پرانتز بیانگر میانگین و اعداد داخل پرانتز بیانگر انحراف استاندارد نمرات مؤلفه‌های SBQ است

چنان‌که در جدول ۱ آمده است، میانگین نمرات دانش‌آموزان دختر در کل پرسش‌نامه از میانگین پسران بیشتر است. در سایر مؤلفه‌های پیوند با مدرسه نیز بجز دلبستگی به کارکنان، میانگین نمرات دانش‌آموزان دختر بیشتر است.

به منظور کسب اطمینان از اعتبار SBQ، همسانی درونی کل پرسش‌نامه و مؤلفه‌های آن از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برآورد گردید. ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه و مؤلفه‌های دلبستگی به معلم، دلبستگی به مدرسه، دلبستگی به کارکنان مدرسه، مشارکت در مدرسه، باور و تعهد به ترتیب ۰/۹۳، ۰/۸۸، ۰/۸۰، ۰/۸۱، ۰/۷۳، ۰/۷۳ و ۰/۷۰ به دست آمد که با توجه به ضریب ملاک ۰/۷۰، قابل قبول است.

به منظور کسب اطمینان از روایی SBQ، روایی محتوا^۱، پیش بین و سازه^۲ مورد بررسی قرار گرفته است. روایی محتوا به واسطه‌ی نظرخواهی از ۵ نفر متخصص روان‌شناسی تربیتی و تعلیم و تربیت مورد بررسی قرار گرفت. از نظر متخصصان مربوطه، SBQ به لحاظ محتوایی، ابزاری روا تشخیص داده شد. جهت محاسبه‌ی روایی پیش بین نیز همبستگی بین میانگین تحصیلی با پیوند به مدرسه و شش خرده آزمون آن محاسبه شد که بترتیب برابر با ۰/۳۱، ۰/۳۴، ۰/۲۶، ۰/۱۶، ۰/۲۴، ۰/۱۶، ۰/۱۶، به دست آمد که در سطح ۰/۰۱ معنی دار هستند.

در بررسی ساختار عاملی، سؤالات پرسش‌نامه مورد تحلیل عاملی اکتشافی^۳ به شیوه‌ی چرخش مؤلفه‌های اصلی^۴ قرار گرفت. ضریب KMO^۵ برای این تحلیل ۰/۹۳ و مقدار آزمون کرویت بارتلت^۶ برابر ۱۵۰۷۳/۷۹۹ به دست آمد، که معنی‌داری مقدار اخیر در سطح $P < 0/01$ مورد تأیید واقع گردید. نتایج حاصل از تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد، شش عامل مجموعاً ۴۹/۱۱ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کنند. در این تحلیل مشخص گردید، عامل اول، دوم، سوم، چهارم، پنجم و ششم به ترتیب تبیین گر ۲۶/۵۴، ۶/۲۲، ۵/۰۱، ۴/۴۴، ۳/۷۳ و ۳/۱۵ درصد از واریانس کل می‌باشند. در این تحلیل، مقدار بار عاملی مورد قبول ۰/۴ تعیین گردید.

-
1. Content Validity
 2. Construct Validity
 3. Exploratory Factor Analyze
 4. Principle Component
 5. Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy
 6. Bartlett's Test of Sphericity

جدول ۲. تحلیل مؤلفه‌های اصلی با چرخش واریماکس برای ۴۰ سؤال SBQ

ردیف	محتوا	دلبستگی به معلم	دلبستگی به مدرسه	دلبستگی کارکنان	مشارکت در مدرسه	تعهد به مدرسه
۱	با معلم احساس راحتی می‌کنم	۰/۷۲				
۲	معلمان من را درک می‌کنند	۰/۷۱				
۳	غالباً در مورد مشکلات شخصی‌ام با معلم مشورت می‌کنم	۰/۷۰				
۴	معلم من با من خوب است	۰/۶۹				
۵	نظر معلم در مورد مسائل برایم خیلی مهم است	۰/۶۲				
۶	معلم به ما احترام می‌گذارد	۰/۶۲				
۷	معلمان در انجام تکالیف کمکم می‌کنند	۰/۶۱				
۸	معلمان بین دانش‌آموزان فرق نمی‌گذارند	۰/۵۵				
۹	از برخورد معلمان این مدرسه با دانش‌آموزان رضایت دارم	۰/۵۴				
۱۰	از حضور در مدرسه راضی هستم		۰/۶۸			
۱۱	در مدرسه احساس امنیت می‌کنم		۰/۶۵			
۱۲	از مدرسه غیبت نمی‌کنم		۰/۶۳			
۱۳	در مدرسه احساس راحتی می‌کنم		۰/۶۲			
۱۴	در مدرسه مطالب زیادی یاد می‌گیرم		۰/۶۲			
۱۵	از خواندن کتاب‌های درسی لذت می‌برم		۰/۶۱			
۱۶	کتاب‌های درسی را دوست دارم		۰/۴۸			
۱۷	مدرسه را برای خودم خیلی مفید می‌دانم		۰/۴۴			
۱۸	دوست دارم و قتم را بیشتر در مدرسه بگذرانم		۰/۴۰			
۱۹	در ایام تعطیل برای باز شدن مدرسه لحظه شماری می‌کنم		۰/۴۰			
۲۰	کارکنان مدرسه باعث می‌شوند در مدرسه احساس امنیت کنم			۰/۷۵		
۲۱	در این مدرسه مدیران و معاونان دانش‌آموزان را به یک اندازه دوست دارند			۰/۷۲		
۲۲	کارکنان در این مدرسه در مشکلات مرا یاری می‌کنند			۰/۶۸		
۲۳	اگر در مدرسه مشکلی داشته باشم بیشتر به معاونین مدرسه مراجعه می‌کنم			۰/۶۵		
۲۴	اگر در مدرسه مشکلی داشته باشم بیشتر به مشاور مدرسه مراجعه می‌کنم			۰/۵۸		
۲۵	اگر در مدرسه مشکلی داشته باشم بیشتر به مدیر مدرسه مراجعه می‌کنم			۰/۴۵		
۲۶	سر کلاس زیاد سؤال می‌پرسم				۰/۷۶	
۲۷	با گروه‌های علمی، تحقیقی و هنری مدرسه فعالیت می‌کنم				۰/۷۶	

ساخت و آماده‌سازی پرسشنامه‌ی پیوند با مدرسه (SBQ) در دانش‌آموزان

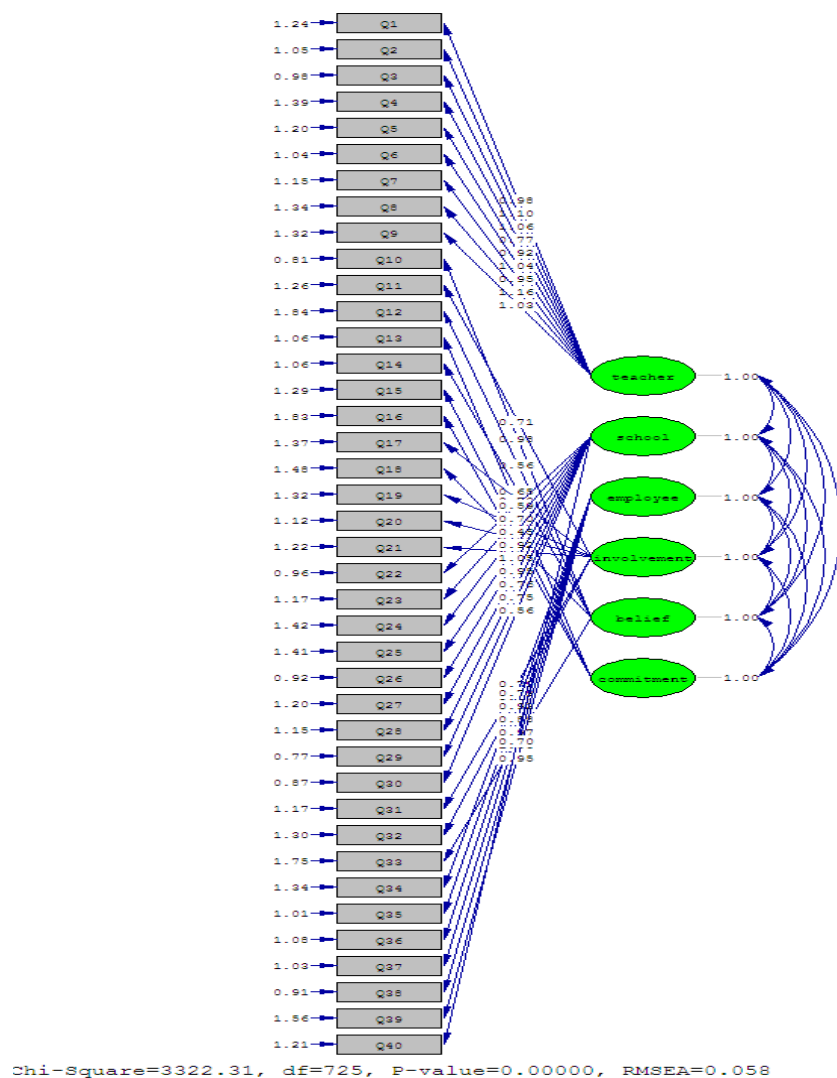
۰/۶۰	عضو تیم ورزشی مدرسه هستم	۲۸
۰/۵۱	همکلاسی‌هایم از من، برای شرکت در فعالیت‌های کلاسی دعوت می‌کنند	۲۹
۰/۴۹	مشارکت در فعالیت‌های مدرسه را دوست دارم	۳۰
۰/۴۴	در مدرسه فعالیت‌های جالب زیادی وجود دارد	۳۱
۰/۶۰	قوانین مدرسه به ما کمک می‌کند تا به یکدیگر احترام بگذاریم	۳۲
۰/۵۷	قوانین مدرسه ما منصفانه هستند	۳۳
۰/۵۶	بچه‌های مدرسه ما شانس خوبی برای پیشرفت و موفقیت دارند	۳۴
۰/۵۵	قوانین مدرسه به نفع همه دانش‌آموزان است	۳۵
۰/۵۳	مدرسه رفتن به ما کمک می‌کند آموزش خوبی ببینیم	۳۶
۰/۵۳	مدرسه رفتن باعث می‌شود تا شغل خوبی پیدا کنیم	۳۷
۰/۷۰	انجام درست کارها در مدرسه برایم مهم است	۳۸
۰/۶۴	از قوانین مدرسه اطاعت می‌کنم	۳۹
۰/۶۴	وقتی تکلیفی دارم سخت کار می‌کنم تا تمام شود	۴۰

وارسی روایی سازه SBQ به واسطه تحلیل عاملی تأییدی نیز با استفاده از لیزرل^۱ ۸/۷ صورت گرفت. برای برآورد مدل از روش حداکثر احتمال و به منظور بررسی برازش مدل از شاخص‌های مجذور خی^۲ (χ^2)، شاخص نسبت مجذور خی دو بر درجه آزادی^۳ $\left(\frac{\chi^2}{df}\right)$ ، شاخص نیکویی برازش^۴ (GFI)، شاخص نیکویی برازش انطباقی^۵ (AGFI)، شاخص برازش مقایسه‌ای^۶ (CFI)، خطای ریشه مجذور میانگین تقریب^۷ (RMSEA) و باقیمانده مجذور میانگین^۸ (RMR) استفاده شد. شاخص‌های CFI، AGFI، GFI بترتیب برابر با ۰/۹۶، ۰/۸۵، ۰/۸۷ بر برازش مطلوب و مناسب

1. Lisrel
2. Chi Square
3. Degree of Freedom (df)
4. Goodness of Fit Index (GFI)
5. Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)
6. Comparative Fit Index (CFI)
7. Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)
8. Root Mean Square Residual (RMR)

دلالت داشته و شاخص‌های RMSEA و RMR هر دو برابر با ۰/۰۵۸ بوده و برازش مطلوب مدل

برآورد شده را تأیید می‌کنند. در شکل ۱ نمودار مسیر مدل برآورد شده نمایش داده شده است.

شکل ۱. نمودار مسیر برآورد شده برای پیوند با مدرسه در بین دانش‌آموزان

بحث و نتیجه‌گیری

در مطالعه حاضر با توجه به ضرایب همبستگی محاسبه شده SBQ با میانگین نمرات تحصیلی دانش‌آموزان، روایی پیش‌بین پرسش‌نامه SBQ مورد تأیید قرار گرفت. نتایج حاصل از تحلیل عاملی نشان داد که بار عاملی نه سؤال در عامل اول مثبت بوده و عامل دلبستگی به معلم را می‌سنجند، دلبستگی به معلم شامل درک شدن و حمایت شدن به‌وسیله‌ی معلمان تعریف شده است (مادوکس و پرینز، ۲۰۰۳؛ سرنکوویچ و جوردانو^۱، ۱۹۹۲).

بار عاملی ده سؤال در عامل دوم مثبت بوده و عامل دلبستگی به مدرسه را می‌سنجند. دلبستگی به مدرسه به احساساتی که دانش‌آموز درباره مدرسه دارد، اشاره می‌کند (سرنکوویچ و جوردانو، ۱۹۹۲). این بعد تنها به احساسات نوجوان درباره سازمان واقعی می‌پردازد و احساسات دانش‌آموز را درباره آموزگاران، کارکنان یا مدیران مدرسه توجه ندارد. احساسات در این بعد شامل حسی از تعلق داشتن، احساس غرور در مدرسه و همچنین احساس آرامش در مدرسه است (قاضی طباطبائی، حجازی و رضائی شریف، ۱۳۸۹؛ حاجلو و رضایی شریف، ۱۳۹۰). نتیجه تحلیل عاملی نشان داد که بار عاملی شش سؤال در عامل سوم بار بالایی داشته و عامل دلبستگی به کارکنان نامیده شد. دلبستگی به کارکنان، احساس درک شدن از سوی کارکنان مدرسه است. این بعد دلبستگی، ارتباطی که افراد با یکدیگر دارند را مد نظر قرار می‌دهد. این ارتباطات در احترام، علاقه و اعتبار دانش‌آموزان برای کارکنان مدرسه منعکس می‌شود (قاضی طباطبائی و همکاران، ۱۳۸۹). بار عاملی شش سؤال نیز در عامل چهارم مثبت بوده و عامل مشارکت در مدرسه را نشان می‌دهند، مشارکت در مدرسه به ارتباط رفتاری دانش‌آموز در مدرسه اشاره می‌کند (قاضی طباطبائی و همکاران، ۱۳۸۹). مشارکت، به درگیری زیاد در فعالیت‌های مرسوم مدرسه مانند شرکت در فعالیت‌های فوق برنامه، مسابقات ورزشی-تفریحی و عضویت در تیم‌های ورزشی مربوط می‌شود (سرنکوویچ و جوردانو، ۱۹۹۲). بار عاملی شش سؤال در عامل پنجم مثبت بوده و

1. Cernkovich & Giordano

عامل باور به مدرسه را نشان می‌دهند، باور، همان پذیرش ارزش‌ها و هنجارهای مدرسه است. فرد هنجارهای قراردادی و قوانین جامعه را می‌پذیرد و به آن‌ها احترام می‌گذارد (مادوکس و پرینز، ۲۰۰۳). سازه باور به مدرسه در مطالعات سرنکوویچ و جوردانو (۱۹۹۲) و ویلیامز^۱ (۱۹۹۴) به‌خاطر حمایت تجربی کم به عنوان یک بعد مستقل در مطالعه پیوند با مدرسه کنار گذاشته شده است. در حالی که جنکینز^۲ (۱۹۹۳) و هیرشی (۱۹۶۹) بر مؤلفه باور و اعتقاد در کنار سایر مؤلفه‌ها تأکید دارند. در مطالعه حاضر نیز مؤلفه باور به مدرسه استخراج شد و با مطالعه قبلی قاضی طباطبائی و همکاران (۱۳۸۹) همخوان است. و در نهایت بار عاملی سه سؤال نیز در عامل ششم مثبت بوده و عامل تعهد به مدرسه را نشان می‌دهند. تعهد نوعی سرمایه‌گذاری است که شخص در قراردادهای اجتماعی دارد. تعهد به مدرسه به دل‌بستگی شخصی به فعالیت‌های مدرسه و اولویتی که مدرسه برای دانش‌آموزان دارد، اشاره می‌کند. دانش‌آموزان با تعهد بالا، اهداف، هنجارها و اخلاقیات مدرسه را می‌پذیرند (هیرشی، ۱۹۶۹؛ سرنکوویچ و جوردانو، ۱۹۹۲؛ مادوکس و پرینز، ۲۰۰۳). این بعد، ترکیبی از رفتارها و باورها است (هیرشی، ۱۹۶۹؛ مادوکس و پرینز، ۲۰۰۳).

در مجموع از نتایج پژوهش حاضر چنین استنباط می‌شود که با در نظر گرفتن ملاک‌های مربوط به اعتبار، روایی، زمان لازم برای تکمیل پرسش‌نامه و سهولت نمره‌گذاری که از مهمترین جنبه‌های عملی بودن آزمون به حساب می‌آید (هومن، ۱۳۸۱)، پرسش‌نامه SBQ ابزاری کاملاً مناسب برای اندازه‌گیری پیوند دانش‌آموزان با مدرسه است. با توجه به میزان اعتبار و روایی تأیید شده‌ی پرسش‌نامه در پژوهش حاضر و خصایص رضایت‌بخش آن می‌توان از SBQ به منزله ابزاری برای ارزیابی پیوند با مدرسه دانش‌آموزان به جهت استفاده پژوهشگران، متخصصان تعلیم و تربیت و مشاوران مدرسه بهره‌مند شد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به بررسی اعتبار و روایی SBQ در شهرها و فرهنگ‌های مختلف پرداخته شود و به تفاوت‌های فرهنگی، قومیتی و

1 . Williams

2 . Jenkins

زبانی نیز توجه گردد. بی‌تردید بررسی مختصات فنی SBQ در دانش‌آموزان سراسر کشور می‌تواند آن را به ابزاری کارآمد در حیطه پژوهش مبدل سازد.

منابع

- پناغی، لیلی؛ احمدآبادی، زهره؛ زاده محمدی، علی و پشت مشهدی، مرجان (۱۳۸۹). ساخت و اعتباریابی پرسش‌نامه ارتباط با مدرسه. *مجله‌ی روانپزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، ۱۶ (۱)، ۴۶-۵۵.
- حاجلو، نادر و رضایی‌شریف، علی (۱۳۹۰). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه‌ی مشکلات یادگیری کلورادو. *ناتوانی‌های یادگیری*، ۱(۱)، ۲۴-۴۳.
- قاضی طباطبائی، محمود؛ حجازی، الهه و رضائی شریف، علی (۱۳۸۹). آزمون تئوری‌های مسأله اجتماعی پیوند با مدرسه در بین دانش‌آموزان مقطع ابتدائی. *فصل‌نامه‌ی بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۲(۱)، ۱۳۸-۱۱۳.
- هومن، حیدر علی (۱۳۸۱). اندازه‌گیری‌های روانی و تربیتی: فن تهیه تست و پرسش‌نامه. تهران: نشر پارسا.
- Anderman, L. H. & Anderman, E. M. (1999). Social predictors of changes in students' achievement goal orientations. *Contemporary Educational Psychology*, 24(1), 21-37.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavior change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Battistich, V., Schaps, E. & Wilson, N. (2004). Effects of an elementary school intervention on students' "connectedness" to school and social adjustment during middle school. *Journal of Primary Prevention*, 24, 243-262.
- Brown, R. & Evans, W. P. (2002). Extracurricular activity and ethnicity: Creating greater school connection among diverse student populations. *Urban Education*, 37(1), 41-58.
- Catalano, R. & Hawkins, D. (1996). The social development model: A theory of antisocial behavior. In D. Hawkins (Ed.), *Delinquency and crime: Current theories* (pp. 149-197). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Cernkovich, S. A. & Giordano, P. C. (1992). School bonding, race, and delinquency. *Criminology*, 30, 261-291.
- Fredericks, J. A., Blumenfeld, P. C. & Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74, 59 – 109.
- Gottfredson, M. & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Jenkins, P. (1997). School delinquency and the school social bond. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 34, 337-67.
- Ma, X. (2003). Sense of belonging to school: Can schools make a difference? *Journal of Educational Research*, 96 (6), 340-349.

- Maddox, s. J. & Prinz, R. J. (2003). School bonding in children and adolescents: Conceptualization, Assessment, and Associated Variables. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 6 (1), 31-49.
- McNeely, C. A., Nonnemaker, J. M. & Blum, R. W. (2002). Promoting school connectedness: Evidence from the National Longitudinal Study of Adolescent Health. *Journal of School Health*, 72(4), 136-146.
- Oelsner, J, Lippold, Melissa A. & Greenberg, Mark, T. (2010). Factors influencing the development of school bonding among middle school students. *The Journal of Early Adolescence*. XX(X) 1-25.
Access from <http://jea.sagepub.com/content/early/2010/04/12/0272431610716244>
- Osterman, K. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of Education Research*, 70, 323-367.
- Waters, S. & Cross, D. (2010). Measuring students' connectedness to school, teachers, and family: validation of three scales. *School Psychology Quarterly*, 25, 164- 177.
- Williams, J. H. (1994). Understanding substance use, delinquency involvement, and juvenile justice system involvement among African American and European American adolescents. Unpublished doctoral dissertation, University of Washington.

Developing and preparation of school bonding questionnaire (SBQ) in students

A. Rezaei Sharif¹, E. Hejazi², M. Gazi Tabatabaei³ & J. Ejei⁴

Abstract

The aim of the study was to develop a questionnaire for assessing students' school bonding. The method used in this study was mixed research method and the research population included all students in all levels of Ardebil in 2011-2012 academic year. In the part of focal discussion a sample including 12 groups with 84 school students (42 female and 42 male) were selected in a purposeful manner from schools of different areas and were interviewed in groups with seven students. In quantitative research, 1071 students were chosen through multiple steps random sampling. The result of the validation through internal consistency method based on alpha Cronbach was 0.93. Evaluation of the content validity, predictive and construct validity of the questionnaire confirmed the validity of the questionnaire. The results obtained from exploratory and confirmatory factor analyses revealed that School Bonding Questionnaire (SBQ) consists of six factors: attachment to teachers, attachment to school, attachment to school's staff, involvement in school, belief and commitment to school.

Key words: construction and validation, school bonding questionnaire

1. Corresponding Author: Assistant Professor of Educational Psychology, University of Mohaghegh Ardabili
rezaeisharif@uma.ac.ir

2. Associated Professor of counseling and educational psychology, Tehran University

3. Associate Professor of demographi, Tehran University

4. Associate Professor of counseling and educational psychology, Tehran University